

Kan energieffektiv ventilation ge sämre inomhusklimat?

Birgitta Nordquist

Avd. För Installationsteknik
Institutionen för Bygg- och miljöteknologi
Lunds tekniska högskola

Enkätstudie - de boendes upplevelse av inomhusklimatet

Övergripande slutsats

- Inomhusklimatet upplevs tillfredsställande av de svarande
- Några intressanta frågeställningar: Vädning, varmt

Foto: V Fransson

Varmt på sommaren

Upplever för varmt, mycket för varmt:

36% i kök

40% i sovrum

Fritextsvar: Flera anger att de upplever svårigheter med att sänka temperaturen

BETSI:

15% upplever *ofta* besvär av alltför varmt på sommaren

42% upplever *ibland* besvär av alltför varmt på sommaren

I gruppen med nyaste byggår upplever 19% ofta besvär

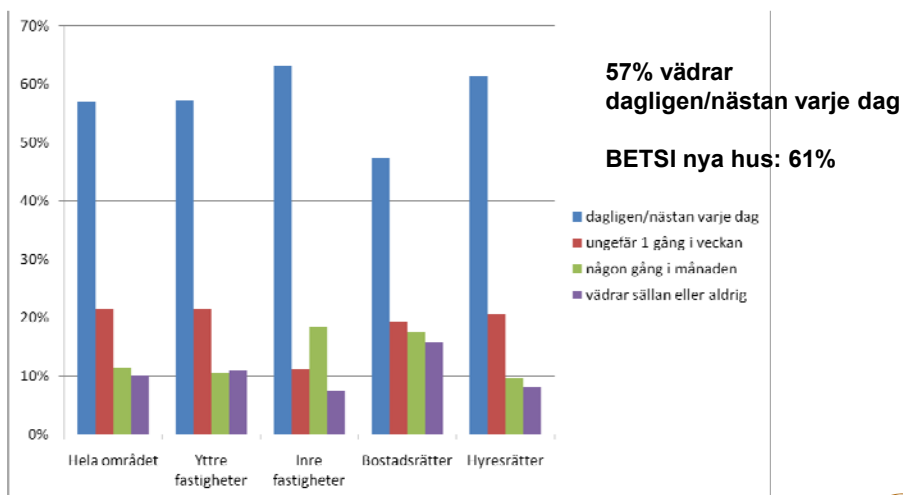
”Boende i de nyaste husen upplever relativt ofta att det är för varmt i lägenheterna sommartid”

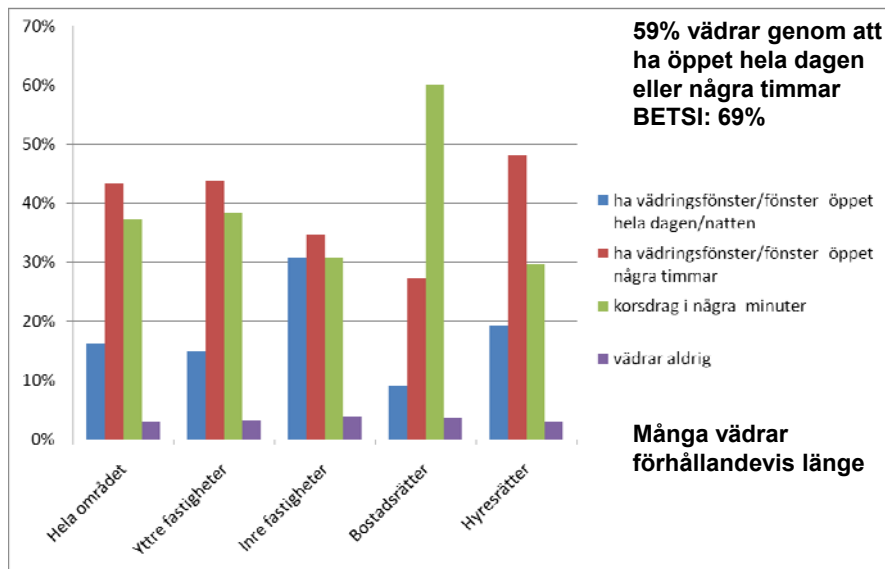
Vädring

Fråga 15. Hur ofta vädrar Du vanligtvis under eldningssäsongen?

Svar: % andel

Fråga 16. Hur ofta vädrar Du vanligtvis under eldningssäsongen?
Svar: % andel

Vädring - luftflöde genom stor öppning - utan hänsyn till vind

$$q = C_d \frac{B}{3} \sqrt{\frac{(T_{in} - T_{ut})gH^3}{\frac{T_{in} + T_{ut}}{2}}}$$

$$C_d = 0,4 + 0,0045(T_{in} - T_{ut})$$

q =luftflöde i båda riktningar, m³/s

C_d =kontraktion, -

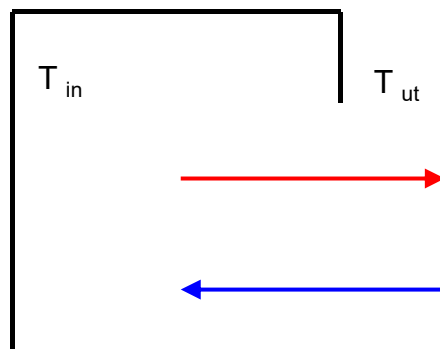
B =öppningens bredd, m

H =öppningens höjd, m

T_{in} =lufttemperatur inne, K

T_{ut} =lufttemperatur ute, K

$g = 9,81$

Vädringsflöden

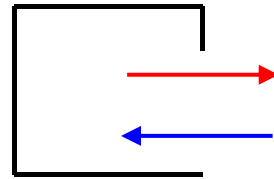
BBR: 0,35 l/m² golvyta: 50 m² lgh 18 l/s

100 m² lgh 35 l/s

PAX-fläkt 26 l/s

Toalett 15 l/s

Temperatur inne (°C)	Temperatur ute (°C)	Luftflöde genom öppning i båda riktningar	
23	21	100 l/s	Dörröppning: 2*1 m
			Fönster: 1*1 m helt öppet
20	10	87 l/s	
20	0	136 l/s	ca 4 ggr BBR för 100 m ² lgh
20	10	35 l/s	Fönster: 15 °öppet = BBR för 100 m ² lgh
20	0	54 l/s	

Kan bli anmärkningsvärt stora flöden!

Uppföljande studie

- Hur inomhusklimatet upplevs efter några år
- Fördjupade frågeställningar vädring
  - Både enkät och mätning i lägenheter
  - Möjlighet till detaljerade fördjupade studier
- Finansierad av BEBO-Energimyndighetens beställargrupp för energieffektiva flerbostadshus

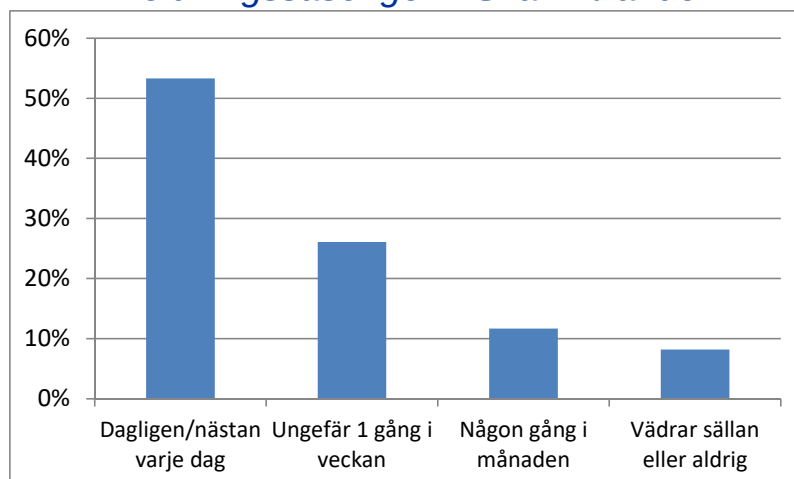
Resultat

Övergripande

- Inneklimatet upplevs generellt tillfredställande av de svarande, upplevelsen har inte förändrats i någon större omfattning

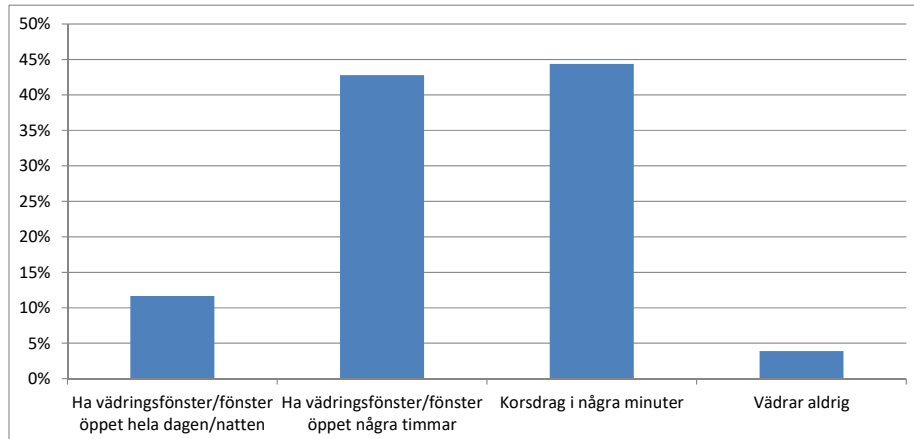
Fråga 15. Hur ofta vädrar Du vanligtvis under eldningssäsongen? Svar: % andel

55% vädrar dagligen/nästan varje dag (57% 2010, 61% BETSI).
En majoritet av de svarande vädrar alltså dagligen/nästan varje dag.

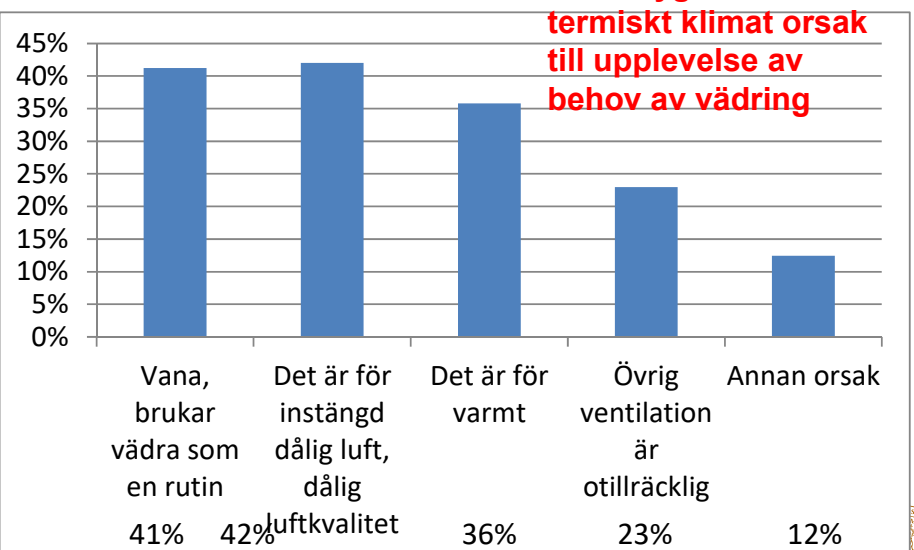
Fråga 16. När Du vädrar, vädrar Du då oftast genom att ... ? Svar: % andel

12% har vädringsfönster/fönster öppet hela dagen/natten, 43% har öppet några timmar. **En majoritet (55%) av de svarande vädrar under förhållandevis lång tid: öppet hela dagen/natten eller några timmar. (59% 2010, 69% BETSI)**

Fråga 35. Vilka av följande alternativ kan vara orsaker till att du börjar vädra under eldnings-säsongen?

Fördjupad studie

- Urval: lägenheter som vädrar mycket
- Undersöka: mäta inneklimat, ventilationssystemets funktion, luftflöden, termiskt klimat, prata med de boende <- värdefullt
- Hjälp av examensarbetare: Victor Fransson, Ola Lindberg

Fastigheter som ingår i den uppföljande undersökningen

Fastighet	Boendetyp	Ventilationssystem	Uppvärmningssystem
1	Hysesrätt	FTX-C	V-Rad
2	Hysesrätt	F-L	V-Rad
3	Bostadsrätt	FTX-LP	V-Rad
4	Hysesrätt	FTX-LR	V-Rad
5	Bostadsrätt	FTX-LR	Golv.

FTX-C centralt placerat ventilationsaggregat

F-L lägenhetsplacerat frånluftsaggregat

FTX-LP lägenhetsplacerat aggregat med plattvärmväxlare

FTX-LR lägenhetsplacerat aggregat med roterande värmväxlare

V-Rad vattenburet radiatorsystem

Golv. Vattenburen golvvärme

Lägenheter i vilka frekvent vädring förekommer och mätningar har genomförts

Fastighet lgh	Boendetyp	Ventilationssystem	Uppvärmningssystem	Väderstreck	Fr. 15 Vädringsfrekvens	Fr. 16 Vädringslängd: Har vädringsfönster/fönster öppet	Fråga 40 Vädringstid /dag vinter
1	Hysesrätt	FTX-C	V-Rad	V	Dagligen /nästan varje dag	några timmar	6-12h
2:1	Hysesrätt	F-L	V-Rad	N,Ö,S	Dagligen /nästan varje dag	hela dagen/natten	2-6h
2:2	Hysesrätt	F-L	V-Rad	S	Dagligen /nästan varje dag	hela dagen/natten	6-12h
3:1	Bostadsrätt	FTX-LP	V-Rad	S	Dagligen /nästan varje dag	hela dagen/natten	12-18h
3:2	Bostadsrätt	FTX-LP	V-Rad	V,S	Dagligen /nästan varje dag	några timmar	2-6h
3:3	Bostadsrätt	FTX-LP	V-Rad	S	Dagligen /nästan varje dag	några timmar	1-6h
4:1	Hysesrätt	FTX-LR	V-Rad	S,N	Dagligen /nästan varje dag	några timmar	30min.-2h
4:2	Hysesrätt	FTX-LR	V-Rad	S,N	Dagligen /nästan varje dag	några timmar	1-2h
5:1	Bostadsrätt	FTX-LR	Golv.	N,S	Dagligen /nästan varje dag	några timmar	Inget svar
5:2	Bostadsrätt	FTX-LR	Golv.	N,S	Dagligen /nästan varje dag	några timmar	15-30 min.

Uppmätta totala tilluftsflöden i lägenheterna

Lägenhet	Uppmätt totalt tilluftsflöde till lägenhet	BBR krav uteluftsflöde	Totalt tilluftsflöde till lägenhet*	Ventilationssystem
1	18,0 l/s	21,3 l/s	0,3 l/s m ²	FTX-C
3:1	19,3 l/s	19,6 l/s	0,34 l/s m ²	FTX-LP
3:2	Rum1: 12,5 l/s Rum2: 8,0 l/s 1 don i sovrum ej mätbart pga hylla	23,8 l/s	>0,30 l/s m ²	FTX-LP
3:3	27,6 l/s	26,3 l/s	0,37 l/s m ²	FTX-LP
4:1	28,4 l/s	28,4 l/s	0,35 l/s m ²	FTX-LR
4:2	14,4 l/s	34,7 l/s	0,15 l/s m ²	FTX-LR
5:1	25,3 l/s	38,5 l/s	0,23 l/s m ²	FTX-LR
5:2	23,8 l/s	35,7 l/s	0,23 l/s m ²	FTX-LR
Medel flöde			0,28 l/s m ²	

*BBR krav 0,35 l/s m² golvyta. FTX-C centralt placerat ventilationsaggregat, FTX-LP lägenhetsplacerat aggregat med plattvärmeväxlare, FTX-LR lägenhetsplacerat aggregat med roterande värmeväxlare

Det uppmätta totala tilluftsflödet understiger BBRs krav i 5 av 8 lägenheter.

BBR BFS 2016:6 - BBR 23

6:251 Ventilationsflöde

Ventilationssystem ska utformas för ett lägsta uteluftsflöde motsvarande 0,35 l/s per m² golvarea. Rum ska kunna ha kontinuerlig luftväxling när de används.

I bostadshus där ventilationen kan styras separat för varje bostad, får ventilationssystemet utformas med närvaro- och behovsstyrning av ventilationen. Dock får uteluftsflödet inte bli lägre än 0,10 l/s per m² golvarea då ingen vistas i bostaden och 0,35 l/s per m² golvarean då någon vistas där.

Allmänt råd

Kraven avseende ventilationsflöde bör verifieras genom beräkning och mätning.

Vid projektering av uteluftsflöden bör hänsyn tas till att flödet kan komma att minska på grund av smuts i ventilationskanaler, ändring av tryckfall över filter m.m.

För självdragsventilation kan Boverkets handbok *Självdragsventilation*, användas som vägledning.

För andra byggnader än bostäder får ventilationssystemet utformas så att reduktion av tilluftsflödet, i flera steg, steglöst eller som intermittant drift, är möjlig när ingen vistas i byggnaden.

Allmänt råd

Efter en period med reducerat luftflöde bör normalt luftflöde anordnas under så lång tid som krävs för att åstadkomma en omsättning av luftvolymen i rummet innan det åter används.

Uppmätta totala tilluftsflöden i lägenheterna

Lägenhet	Uppmätt totalt tilluftsflöde till lägenhet	BBR krav uteluftsflöde	Totalt tilluftsflöde till lägenhet*	Ventilationssystem	Flödesläge för lägenhetsplacerat ventilationsaggregat
1	18,0 l/s	21,3 l/s	0,3 l/s m ²	FTX-C	Centralt placerat
3:1	19,3 l/s	19,6 l/s	0,34 l/s m ²	FTX-LP	Borta
3:2	Rum1: 12,5 l/s Rum2: 8,0 l/s 1 don i sovrum ej mätbart pga hylla	23,8 l/s	>0,30 l/s m ²	FTX-LP	Normal
3:3	27,6 l/s	26,3 l/s	0,37 l/s m ²	FTX-LP	Normal
4:1	28,4 l/s	28,4 l/s	0,35 l/s m ²	FTX-LR	Normal
4:2	14,4 l/s	34,7 l/s	0,15 l/s m ²	FTX-LR	Borta
5:1	25,3 l/s	38,5 l/s	0,23 l/s m ²	FTX-LR	Borta
5:2	23,8 l/s	35,7 l/s	0,23 l/s m ²	FTX-LR	Borta
Medel flöde			0,28 l/s m ²		

*BBR krav 0,35 l/s m² golvyta. FTX-C centralt placerat ventilationsaggregat, FTX-LP lägenhetsplacerat aggregat med plattvärmeväxlare, FTX-LR lägenhetsplacerat aggregat med roterande värmeväxlare

Det uppmätta totala tilluftsflödet understiger BBRs krav i 5 av 8 lägenheter.

Uppmätta tilluftsflöden i sovrum, normal personbelastning i sovrummet är fetmarkerat

Lägenhet	Tilluftsflöde i sovrum	Tilluftsflöde i sovrum l/s person *4 l/s person		
		1 pers.	2 pers.	3 pers.
1	8,4 l/s	8,4 l/s	4,8 l/s	2,8 l/s
3:1	5,2 l/s	5,2 l/s	2,6 l/s	1,7 l/s
3:2	Gick ej att mäta pga bokhylla			
3:3	7,6 l/s	7,6 l/s	3,8 l/s	2,5 l/s
4:1	9,5 l/s	9,5 l/s	4,8 l/s	3,2 l/s
4:2	3,7 l/s	3,7 l/s	1,9 l/s	1,2 l/s
5:1	4,5 l/s	4,5 l/s	2,3 l/s	1,5 l/s
5:2	5,7 l/s	5,7 l/s	2,9 l/s	1,9 l/s
Alla lgh medel	6,4 l/s		3,5 l/s person	

*Folkhälsomyndigheten 2014:18, tidigare Socialstyrelsen SOSFS 1999:25 flöde 4 l/s person. **I fem av de sju lägenheterna uppfylls inte flödet 4 l/s person för det antal personer som normalt vistas i sovrummet nattetid.**

Uppmätta totala tilluftsflöden i lägenheterna då ventilationssystemet är inställt för fallet då personer vistas där

Lägenhet	Uppmätt totalt tilluftsflöde till lägenhet	BBR krav uteluftsflöde	Totalt tilluftsflöde till lägenhet*	Ventilationssystem	Flödesläge för lgh. aggr.
1	18,0 l/s	21,3 l/s	0,3 l/s m²	FTX-C	Centralt plac.
2:1	22 l/s	19,6 l/s	0,39 l/s m ²	F-L	Normal
2:2	22 l/s	19,6 l/s	0,39 l/s m ²	F-L	Normal
3:1	22 l/s	19,6 l/s	0,39 l/s m ²	FTX-LP	Normal
3:2	Rum1:12,5l/s Rum2:8,0 l/s 1 don i sovrum ej mätbart pga hylla	23,8 l/s	>0,30 l/s m ²	FTX-LP	Normal
3:3	27,6 l/s	26,3 l/s	0,37 l/s m ²	FTX-LP	Normal
4:1	28,4 l/s	28,4 l/s	0,35 l/s m ²	FTX-LR	Normal
5:1	47,5 l/s	38,5 l/s	0,43 l/s m ²	FTX-LR	Normal
5:2	40,8 l/s	35,7 l/s	0,40 l/s m ²	FTX-LR	Normal
Alla lgh medel			0,37 l/s m²		

Då lägenhetsaggregatet ändras till den inställning som är avsedd för då personer vistas där **uppfylls BBRs krav i samtliga lägenheter med lägenhetsaggregat**. För lägenheten med centralt placerat aggregat finns inte möjligheten att ändra och där understigs fortfarande flödeskravet.

I flera lägenheter finns

- Lägenhetsaggregat FTX
- Dvs ventilationsaggregat placerat inne i lägenheten
  - Ovan spis
  - eller i tvättstuga/badrum

Utformning av aggregat - brukarinteraktion

- Lägenhetsaggregat, 110 m², 38,5 l/s BBR
- Uppmätt luftflöde

Tilluft	
Sovrum 1	6,8 l/s
Sovrum 2	4,4 l/s
Sovrum 3	8,1 l/s
Vardrum.	5,9 l/s
Summa	25,2 l/s < BBR : 38,5 l/s

=> Uppfyller ej BBRs uteluftsflödeskrav

Drift-borta knapp

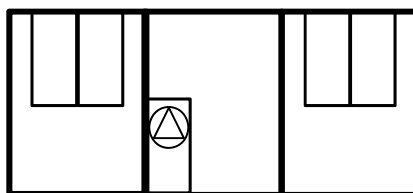
"åh jag vet inte något om ventilationssystemet, jag ändrar aldrig inställningen"

Komplex interaktion mellan utformning av system och brukare

I en annan lägenhet, samma typ av ventilationsaggregat, placerat i badrum mellan två sovrum

Upplever buller
=>
medvetet reducerat

Tilluft

Sovrum 1	5,7 l/s
Sovrum 2	8,0 l/s
Sovrum 3	4,4 l/s
Vardrum.	5,7 l/s
Summa	23,8 l/s < BBR 37, 5 l/s

Borta-knapp
intryckt

=> Uppfyller ej BBRs uteluftsflödeskrav

I en annan lgh; aggregat i kök

även upplevelse av buller, dragit ner flödena medvetet

Komplex interaktion mellan aggregatet, dess utformning (förstå hur reglera), dess prestanda (buller) och brukarnas intresse, kunskap och upplevelse => samspel styr det slutliga inneklimatet

Måste beakta alla delarna, även de boende och deras interaktion

Uppmätta tilluftsflöden i sovrum, normal personbelastning i sovrummet är fetmarkerat

Lägenhet	Tilluftsflöde i sovrum	Tilluftsflöde i sovrum l/s person		
		*4 l/s person	1 pers.	2 pers.
1	8,4 l/s	8,4 l/s	4,8 l/s	2,8 l/s
3:1	5,2 l/s	5,2 l/s	2,6 l/s	1,7 l/s
3:2	Gick ej att mäta pga bokhylla			
3:3	7,6 l/s	7,6 l/s	3,8 l/s	2,5 l/s
4:1	9,5 l/s	9,5 l/s	4,8 l/s	3,2 l/s
4:2	3,7 l/s	3,7 l/s	1,9 l/s	1,2 l/s
5:1	4,5 l/s	4,5 l/s	2,3 l/s	1,5 l/s
5:2	5,7 l/s	5,7 l/s	2,9 l/s	1,9 l/s
Alla lgh medel	6,4 l/s		3,5 l/s person	

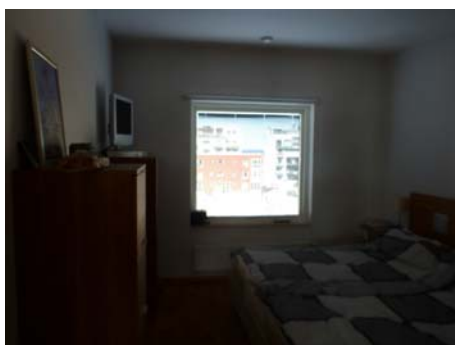
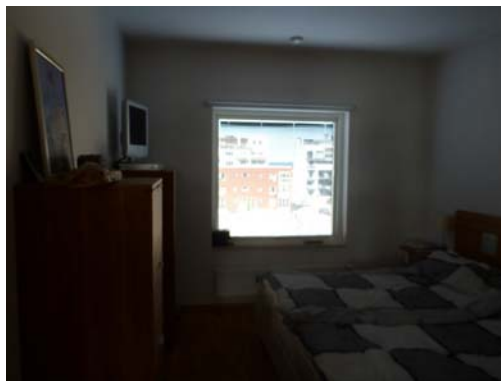
*Folkhälsomyndigheten 2014:18, tidigare Socialstyrelsen SOSFS 1999:25 flöde 4 l/s person. **I fem av de sju lägenheterna uppfylls inte flödet 4 l/s person för det antal personer som normalt vistas i sovrummet nattetid.**

Diskussion - Sovrum

Uppmätt tilluftsflöde
7,5 l/s (lgh med normal läge)
BBR: 0,35 l/s m²
Socialstyrelsen, FHM: 4 l/s
person
=>
Flöde för < 2 personer

6-årigt barn
3 personer hela natten
= 2,5 l/s person

Nattid 8 timmar, 3 personer
Bostad: 4 l/s sovplats => 8
l/s (om dim. för två)

Uppmätt 7,5 l/s

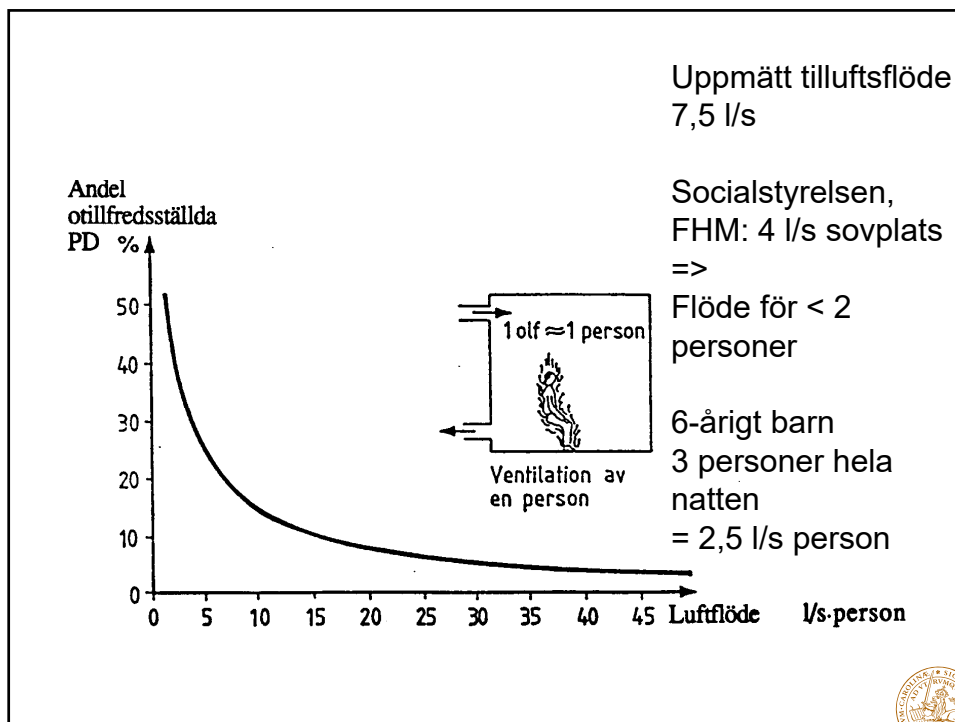

Dagtid 8 timmar
Kontor: 7 l/s person
+ 0,35 l/s m²

=> 26,6 l/s

(nästan 4 ggr mer än
uppmätt flöde)

Inte snåla på flödena via ventilationsaggregatet, istället öka dem?

Kan återvinna värmen för luften
som passerar aggregatet,
går ej med vädringsflödet

Positivt ur energisynpunkt

Kan filtrera uteluften

Positivt ur inommiljösynpunkt

Okt 2013 WHO: "**Luftföroreningar är en ledande orsak till cancer.** Gifter och partiklar i luften klassas nu i samma kategori som tobaksrökning och asbest. Ett av de värsta problemen är trafiken, säger svenske experten på luftföroreningar Tom Bellander. "Den enda lösning vi från vetenskapssamhället kan rekommendera är att skilja trafik och människor åt."

Känt att dålig luft leder till hjärt- och lungsjukdomar, men på senare år har kopplingen även till cancer framträtt allt tydligare; framför allt lungcancer, men även cancer i urinblåsan. WHO anser att det finns klara belägg för att de sjukdomarna kan orsakas av luftföroreningar."

Fukttillskott

mätt under två veckor, fick vädra som de ville

Lägenhet	Uppmätt fukttillskott	Ventilationssystem
1	1,6 g/m ³	FTX-C
2:1	0,9 g/m ³	F-L
2:2	1,9 g/m ³	F-L
3:1	1,5 g/m ³	FTX-LP
3:2	1,2 g/m ³	FTX-LP
3:3	1,5 g/m ³	FTX-LP
4:1	1,1 g/m ³	FTX-LR
4:2	3,2 g/m ³ **, 3,4 g/m ³	FTX-LR
5:1	0,9 g/m ³	FTX-LR
5:2	2,5 g/m ³	FTX-LR
Medel fukttillskott 1,6 g/m ³		

Tabell 4.2.13 Uppmätta fukttillskott i lägenheterna.

FTX-C centralt placerat ventilationsaggregat, F-L lägenhetsplacerat frånluftsaggregat, FTX-LP lägenhetsplacerat aggregat med plattvärmeväxlare, FTX-LR lägenhetsplacerat aggregat med roterande värmeväxlare, **kan ej vädra i vardagsrum

Uppmätt operativ temperatur under vinterförhållanden

Lägenhet	Operativ temperatur 1,1 m över golv	Operativ temperatur Vistelsezon (0,1-1,7m över golv)
1	Vard.rum 25,1°C Sovrum 24,1 °C	24,3-25,1°C 23,4-24,1°C
2:1	24,6°C	21,5*-24,8°C
2:2	23,3°C*	21,7-23,5°C*
3:1	23,8°C	23,8-23,9°C
3:2	24,7°C	23,7-24,8°C
3:3	23,5°C	22,4-23,7°C
4:1	24,3°C	22,8-24,5°C
4:2	23,9°C	23,4-24,1°C
5:1	21,9°C*	20,1-22,4°C*
5:2	24,7°C	23,5-25,0°C
Alla lgh medel	23,8°C	Intervall 21,5-25,1°C

*fönster hade stått öppet under lång tid före mätningen Bedömning av olägenhet för människors hälsa: rek. 20–23°C, för känsliga grupper 22-24°C.

I samtliga lägenheter utom en där vädring hade skett under lång tid före mätningen överstigs 23°C på höjden 1,1 m över golv. I fem av tio lägenheter överstigs 24°C.

Termiskt klimat

Varmt på sommaren

Upplever för varmt, mycket för varmt:

36% i kök

40% i sovrum

Fritextsvar: Flera anger att de upplever svårigheter med att sänka temperaturen

BETSI:

15% upplever *ofta* besvär av alltför varmt på sommaren

42% upplever *ibland* besvär av alltför varmt på sommaren

I gruppen med nyaste byggår upplever 19% ofta besvär

”Boende i de nyaste husen upplever relativt ofta att det är för varmt i lägenheterna sommartid”

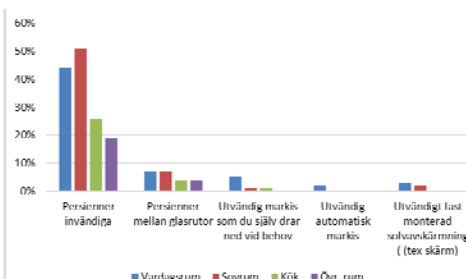
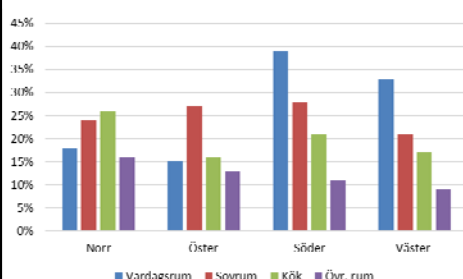

Termiskt klimat

Fråga 3. Tycker du det är för varmt i något rum i lägenheten under sommarhalvåret? Svar % andel för alternativen: "för varmt" + "mycket för varmt"

Rum	2010	Uppföljning 2012
Kök	20+6=26%	20+11=31%
Vardagsrum	27+9=36%	29+12=41%
Sovrum	27+13=40%	29+13=42%

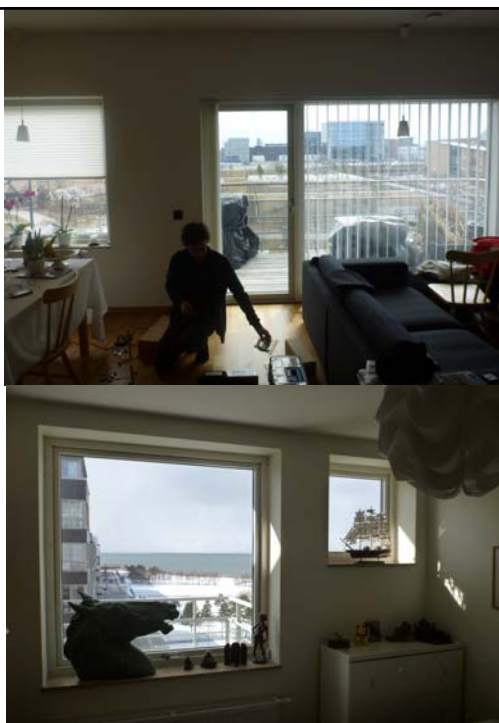
Fyra av tio för varmt i vardr. och sovrum

För varmt

Söderläge
ej genomgående

Västerläge
ingen solavskärmning
Radiator ej avstängd

Flera faktorer att beakta vilka enskilt eller i kombination bidrar till det termiska och hygieniska klimatet

- Klimatskal - utformning av lägenhet
  - Ej genomgående lägenheter, sol-väderstreck, stora fönster
  - Ingen eller bristfällig solavskärmning
  - (välisolerat)
- Utformning av ventilationsaggregat
  - Buller från lägenhetsaggregat
  - Instruktioner till de boende – styrning av flöde, värmning
  - Sovrums-flöde dimensionerat efter rätt personbelastning
- Brukarna
  - Ej reducerat värmeavgivning från radiator, röker
  - Krävs aktiv styrning av de boende

Slutsatser

De tilluftsflöden som tillförs lägenheterna uppfyller i flera lägenheter inte BBRs krav på uteluftsflöde.

I fem av sju lägenheter uppfylls inte flödet 4 l/s person för det antal personer som normalt vistas i sovrummet nattetid.

Slutsatsen dras att det hygieniska klimatet uppvisar brister vid jämförelse med myndigheters riktvärden.

Slutsatsen dras att den operativa temperaturen är förhållandevis hög i lägenheterna i vilka ett behov av vädring upplevs.

Lgh	Orsak vädrar	Uppmätt, förhållanden i lägenhet
1	För varmt i sovrum vid sänggående, måste ha öppet hela dagen, Vill ha svalt i sovrum	Västerläge, ej genomgående, förh.vis stora fönster, ingen solavskärmning Radiator ej avstängd Operativ temperatur 23,4-24,1 °C
3:1	För varmt	Söderläge, ej genomgående, mycket stora fönster, ingen yttre solavskärmning Buller reducerat flödet, uppfyller ej BBR flöde Operativ temperatur 23,7-24,8 °C
3:2	För varmt i sovrum Vill ha svalt i sovrum	Söder, västerläge, förh.vis stora fönster Sovrum västerläge Oklar eftervärmning Operativ temperatur 24,7-24,8 °C
3:3	Otillräckligt luftflöde i sovrum	Tre personer sover i rummet; 12 l/s (dag 26,6 l/s) Uppmätt luftflöde: 7,5 l/s
5:1	Behov av mer luft	Ventilationsaggregat: borta-läge, uppfyller ej BBR-flöde Boende ej insatt i funktion, ändrar inget
5:2	Behov av mer luft Vill ha svalt i sovrum	Buller reducerat flödet, uppfyller ej BBR flöde Operativ temperatur 23,5-25,0 °C

